הלכות תמורה

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

פרק א

א כָּל הַמֵּמִיר לוֹקֶה עַל כָּל בְּהֵמָה וּבְהֵמָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) "לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ" וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ שֶׁכָּל מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁאֵין בָּהּ מַעֲשֶׂה אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ חוּץ מִנִּשְׁבָּע וּמֵמִיר וּמְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם. שִׁלְשָׁה לָאוִין אֵלּוּ אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּלָל וְלוֹקִין עֲלֵיהֶן. וְלָמָּה לוֹקִין עַל הַתְּמוּרָה וַחֲרֵי לָאו שֶׁבָּהּ נִתָּק לַעֲשֹׂה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לג) "וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ". מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשֵׂה וּשְׁנֵי לָאוִין. וְעוֹד שֶׁאֵין לָאו שֶׁבָּהּ שָׁוֶה לַעֲשֵׂה. שֶׁהַצִּבּוּר וְהַשֻּׁתָּפִין אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה אִם הֵמִירוּ אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מִזְהָרִין שֶׁלֹּא יָמִירוּ. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר שֶׁהַיָּחִיד שֶׁהֵמִיר חֲרֵי הַתְּמוּרָה קֹדֶשׁ. וַאֲפִלּוּ הֵמִיר בְּשִׁבָּת לוֹקֶה אַרְבָּעִים. וְאֶחָד מִן הַשֻּׁתָּפִין שֶׁהֵמִיר. אוֹ מִי שֶׁהֵמִיר בְּקָרְבָּן מִקָּרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר. הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ בָּהֶן שֻׁתָּפוּת חֲרֵי זֶה לוֹקֶה וְאֵין הַתְּמוּרָה קֹדֶשׁ:

ב אֶחָד הַמֵּמִיר בְּזָדוֹן אוֹ שֶׁהֵמִיר בִּשְׁגָגָה חֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. כֵּיצַד. הַמִּתְכַּוֵּן לוֹמַר חֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לִי וְאָמַר חֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת שְׁלָמִים שֶׁיֵּשׁ לִי. חֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. אֲבָל אִם דִּמָּה שֶׁמֻּתָּר לְהָמִיר וְהֵמִיר אוֹ שֶׁאָמַר אֶכָּנֵס לְבֵית זֶה וְאָמִיר מִדַּעְתִּי וְנִכְנַס וְשָׁכַח וְהֵמִיר שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ חֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְאֵינוֹ לוֹקֶה עָלֶיהָ:

ג אֵין אָדָם מֵמִיר בְּהֶמְתּוֹ בְּקָרְבָּן שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְאִם אָמַר בַּעַל הַקָּרְבָּן כָּל הָרוֹצֶה לְהָמִיר בִּבְהֶמְתִּי יָבוֹא וְיָמִיר חֲרֵי זֶה מֵמִיר בָּהּ. הֵמִיר קָרְבָּנוֹ בִּבְהֵמָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ:

ד הַמִּתְכַּפֵּר הוּא שֶׁעוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲבָל לֹא הַמַּקְדִּישׁ. כֵּיצַד. הִקְדִּישׁ בְּהֵמָה שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהּ חֲבֵרוֹ כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁ קָרְבְּנוֹת נָזִיר שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהֶם פְּלוֹנִי הַנָּזִיר. אוֹתוֹ הַנָּזִיר הוּא שֶׁעוֹשֶׂה בָּהֶן תְּמוּרָה אֲבָל לֹא זֶה שֶׁהִקְדִּישׁ לְפִי שֶׁאֵינָן שֶׁלּוֹ:

ה הַיּוֹרֵשׁ מֵמִיר. הִנִּיחַ בְּהֵמָה לִשְׁנֵי בָּנָיו וּמֵת חֲרֵי זוֹ קְרֵבָה וְאֵין מְמִירִין בָּהּ שֶׁחֲרֵי הֵם בָּהּ שֻׁתָּפִין וְהַשֻּׁתָּפִין אֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ו אֵין קָדְשֵׁי נָכְרִים עוֹשִׂין תְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה אֲבָל מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהַנָּכְרִי שֶׁהֵמִיר חֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה. הִקְדִּישׁ הַנָּכְרִי בְּהֵמָה שֶׁיִּתְכַּפֵּר בָּהּ יִשְׂרָאֵל וְהֵמִיר בָּהּ הַנָּכְרִי חֲרֵי זוֹ סְפֵק תְּמוּרָה:

ז אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים אִם הֵמִירוּ עוֹשִׂין תְּמוּרָה:

ח קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים שֶׁהֵמִיר. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה יֵשׁ בּוֹ סָפֵק אִם עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה:

ט אֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִין בְּחַטָּאת וּבְאָשָׁם שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם שְׁלָהֶם אֵינָן זוֹכִין בָּהֶן מֵחַיִּים שֶׁאֵין לָהֶם בַּבָּשָׂר עַד שֶׁיִּזָּרֵק הַדָּם. וְאֵין הַכֹּהֲנִים מְמִירִין בִּבְכוֹר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהוּא זוֹכֶה בּוֹ מֵחַיִּים אֵינוֹ זוֹכֶה בּוֹ מִתְּחִלָּה שֶׁחֲרֵי תְּחִלָּתוֹ בְּבֵית יִשְׂרָאֵל הוּא. אֲבָל הַבְּעָלִים שֶׁהֵמִירוּ בִּבְכוֹר כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּבֵיתָם עוֹשִׂים תְּמוּרָה. וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהֵמִיר בִּבְכוֹר שֶׁנּוֹלַד לוֹ לֹא בִּבְכוֹר שֶׁלָּקַח מִיִּשְׂרָאֵל חֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה:

י אֵילּוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֲבָל פָּרוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִשֶּׁלּוֹ הוֹאִיל וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים מִתְכַּפְּרִין בּוֹ חֲרֵי הֵם בּוֹ כְּשֻׁתָּפִין:

יא הָעוֹפוֹת וְהַמְּנָחוֹת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁלֹּא נֶאֱמַר אֶלָּא (ויקרא כז י) "בְּהֵמָה":

יב קָרְבְּנוֹת בֶּדֶק הַבַּיִת אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמַעֲשֵׂר (ויקרא כז לג) "לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ" וַהֲלֹא הַמַּעֲשֵׂר בִּכְלַל כָּל הַקָּדָשִׁים הָיָה וְלָמָּה יָצָא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל מָה מַעֲשֵׂר קָרֵב יָחִיד יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת צִבּוּר וְכֵן הַשֻּׁתָּפִין מָה מַעֲשֵׂר קָרֵב מִזְבֵּחַ יָצְאוּ קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת מָה מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה הֶקֵּשׁ לְמַעֲשֵׂר דָּגָן שֶׁאֵין חַיָּבִין בּוֹ אֶלָּא יִשְׂרָאֵל וְלֹא נָכְרִים יָצְאוּ קָרְבְּנוֹת נָכְרִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין תְּמוּרָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יג הַמַּקְדִּישׁ בַּעֲלַת מוּם קָבוּעַ אֵינָהּ עוֹשָׂה תְּמוּרָה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ גּוּפָהּ קִדּוּשׁ גְּמוּר וְאֵינָהּ אֶלָּא קֹדֶשֶׁת דְּמִים. אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ בַּעֲלַת מוּם עוֹבֵר אוֹ שֶׁהִקְדִּישׁ תְּמִימָה וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד לָהּ מוּם קָבוּעַ חֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה תְּמוּרָה:

יד אֶחָד הַמֵּמִיר תְּמִים בְּבַעַל מוּם אוֹ בַּעַל מוּם בְּתָמִים אוֹ שֶׁהֵמִיר בָּקָר בְּצֹאן אוֹ צֹאן בְּבָקָר. אוֹ כְּבָשִׂים בְּעִזִּים אוֹ עִזִּים בִּכְבָשִׂים אוֹ נְקֵבוֹת בִּזְכָרִים אוֹ זְכָרִים בִּנְקֵבוֹת. אוֹ שֶׁהֵמִיר אֶחָד בְּמֵאָה אוֹ מֵאָה בְּאֶחָד בֵּין בְּבֵת אַחַת בֵּין בָּזוֹ אַחַר זוֹ. חֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְלוֹקֶה כְּמִנְיַן הַבְּהֵמוֹת שֶׁהֵמִיר:

טו אֵין הַתְּמוּרָה עוֹשָׂה תְּמוּרָה וְלֹא וְלַד בְּהֵמוֹת הַהֶקְדֵּשׁ עוֹשָׂה תְּמוּרָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) (ויקרא כז לג) "וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ" הוּא וְלֹא וְלָדוֹ וּתְמוּרָתוֹ וְלֹא תְּמוּרַת תְּמוּרָתוֹ. אֲבָל הַמֵּמִיר בִּבְהֵמָה וְחָזַר וְהֵמִיר בָּהּ וְחָזַר וְהֵמִיר אֲפִלּוּ אֶלֶף כֻּלָּן תְּמוּרָה וְלוֹקֶה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

טז אֵין מְמִירִין אֵיבָרִים אוֹ עֲבָרִים בִּשְׁלֵמִים וְלֹא שְׁלֵמִים בָּהֶן. כֵּיצַד. הָאוֹמֵר רַגְלָהּ שֶׁל בְּהֵמָה זוֹ אוֹ יָדָהּ תַּחַת עוֹלָה זוֹ אוֹ שֶׁאָמַר עֵבֶר בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת עוֹלָה זוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה. וְכֵן הָאוֹמֵר בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת יָדָהּ אוֹ רַגְלָהּ שֶׁל עוֹלָה זוֹ אוֹ שֶׁאָמַר בְּהֵמָה זוֹ תַּחַת עֵבָרָהּ שֶׁל חַטָּאת זוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה:

יז הַמֵּמִיר בְּכִלְאַיִם אוֹ בִּטְרֵפָה וְיוֹצֵא דֹּפֶן אוֹ בְּטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס אֵין הַקֶּרֶשָׁה חָלָה עֲלֵיהֶן וַהֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁהֵמִיר בְּגָמָל אוֹ בַּחֲמוֹר לְפִי שֶׁאֵין בְּמִינָן קָרְבָּן וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ לוֹקֶה. מָה בֵּין אֵלּוּ לְבַעַל מוּם. בַּעַל מוּם יֵשׁ בְּמִינָן קָרְבָּן. אֵלּוּ אֵין בְּמִינָם קָרְבָּן:

יח הָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע הֲרֵי הֵם כְּבַעַל מוּם וְעוֹשִׂין תְּמוּרָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּהֶן:

יט בְּהֵמָה שֶׁחֻצְיָהּ קֹדֶשׁ וְחֻצְיָהּ חֹל לֹא עוֹשָׂה תְּמוּרָה וְלֹא נַעֲשֵׂית תְּמוּרָה:

כ כָּל הַחַטָּאוֹת שֶׁדִּינָן שֶׁיְּמוּתוּ אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה וְכָל חַטָּאת שֶׁדִּינָהּ שֶׁתִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְתִמָּכֵר עוֹשָׂה תְּמוּרָה:

כא הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ אוֹ לְעוֹלָתוֹ אוֹ לַאֲשָׁמוֹ עוֹשָׂה תְּמוּרָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לְקֻרְבַּ הוֹאִיל וְיָרְדוּ לִקְדֻשַּׁת דָּמִים וַהֲרֵי הֵם תְּמִימִים יָרְדוּ לִקְדֻשַּׁת הַגּוּף. אֲבָל הַמַּפְרִישׁ שָׂעִיר לְחַטָּאתוֹ וְנִשְׁיא שֶׁהִפְרִישׁ שְׂעִירָה לְחַטָּאתוֹ וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהִפְרִישׁ פָּרָה לְחַטָּאתוֹ. אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה שֶׁכָּל הַמְשֻׁנֶּה בְּחַטָּאוֹת לֹא נִתְקַדְּשָׁה כְּלָל וַאֲפִלּוּ קֻדֻּשַּׁת דָּמִים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין:

פרק ב

א הַתְּמוּרָה הוּא שֶׁיֹּאמַר בַּעַל הַקָּרְבָּן עַל בְּהֶמַת חֻלִּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֲרֵי זוֹ תַּחַת זוֹ. אוֹ הֲרֵי זוֹ חֻלִּיפַת זוֹ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם אָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת זוֹ אוֹ תַּחַת עוֹלָה זוֹ שֶׁהִיא תְּמוּרָה. וְכֵן אִם אָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת אוֹ תַּחַת עוֹלָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְהוּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ. אֲבָל אִם אָמַר עַל בְּהֶמַת חֻלִּין הֲרֵי זוֹ תַּחַת עוֹלָה אוֹ הֲרֵי זוֹ תַּחַת חַטָּאת לֹא אָמַר כְּלוּם. וְכֵן אִם אָמַר הֲרֵי זוֹ מְחֻלֶּלֶת עַל זוֹ אֵינָהּ תְּמוּרָה:

ב הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת אַחַת חֻלִּין וְאַחַת הֶקְדֵּשׁ שָׁנָפַל בָּהּ מוּם. הִנִּיחַ יָדוֹ עַל בְּהֶמַת חֻלִּין וְאָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת זוֹ הֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְלוֹקֶה. הִנִּיחַ יָדוֹ עַל בְּהֶמַת הֶקְדֵּשׁ וְאָמַר הֲרֵי זוֹ תַּחַת זוֹ הֲרֵי זֶה חִלְּלָהּ עַל בְּהֶמַת הַחֻלִּין וְאֵין זוֹ תְּמוּרָה אֶלָּא כְּפוֹדֶה בַּעֲלַת מוּם בְּזוֹ הַבְּהֵמָה:

ג הָיוּ לְפָנָיו שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם שֶׁהֲרֵי הִיא עוֹמֶדֶת לִפְדְיוֹן וְשָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת תְּמִימוֹת חֻלִּין וְאָמַר הֲרֵי אֵלּוּ תַּחַת אֵלּוּ. הֲרֵי שְׁתַּיִם מִן הַחֻלִּין תַּחַת שְׁתַּיִם הַתְּמִימוֹת תְּמוּרָתָן תְּמוּרָה וְלוֹקֶה עֲלֵיהֶם שְׁתַּיִם. וְהַבְּהֵמָה הַשְּׁלִישִׁית הִיא תַּחַת בַּעֲלַת מוּם שֶׁנִּתְחַלְּלָה עָלֶיהָ וּלְחַלְּלָהּ נִתְכַּוֵּן וְלֹא לְהָמִיר בָּהּ. שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו דֶּרֶךְ אִסּוּר וְהִיא הַתְּמוּרָה וְדֶרֶךְ הֶתֵּר וְהוּא הַחִלּוּל חֲזָקָה הִיא שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ הַהֶתֵּר וְעוֹשֶׂה הָאִסּוּר וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ לוֹקֶה שָׁלֹשׁ מַלְקִיּוֹת. וְכֵן אִם אָמַר עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת אֵלּוּ תַּחַת עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת אֵלּוּ וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא תֵּשַׁע מַלְקִיּוֹת שֶׁהַבְּהֵמָה הָעֲשִׂירִית לְחַלְּלָהּ נִתְכַּוֵּן וְלֹא לְהָמִיר בָּהּ. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֶחְזַק זֶה בְּמַלְקִיּוֹת הַרְבֵּה הוֹאִיל וְיֵשׁ שָׁם דֶּרֶךְ הֶתֵּר אֵינוֹ מַנִּיחַ דְּבַר הַהֶתֵּר וְעוֹשֶׂה הָאִסּוּר. שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם וּשְׁתֵּי בְּהֵמוֹת שֶׁל חֻלִּין וְאַחַת מֵהֶן בַּעֲלַת מוּם וְאָמַר הֲרֵי אֵלּוּ תַּחַת אֵלּוּ הֲרֵי הַתְּמִימָה תְּמוּרַת הַתְּמִימָה וְלוֹקֶה אַחַת וּבַעֲלַת הַמּוּם מְחֻלֶּלֶת עַל בַּעֲלַת הַמּוּם שֶׁאֵינוֹ מֵנִיחַ הַהֶתֵּר וְעוֹשֶׂה הָאִסּוּר:

ד הָאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וּשְׁלָמִים דְּבָרָיו קַיָּמִים וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בַּחֲצִי דָּמֶיהָ תְּמוּרַת עוֹלָה וּבַחֲצִי דָּמֶיהָ תְּמוּרַת שְׁלָמִים. אָמַר הֲרֵי זוֹ תְּמוּרַת עוֹלָה וּתְמוּרַת שְׁלָמִים אִם נִתְכַּוֵּן לְכָךְ מִתְּחִלָּה דְּבָרָיו קַיָּמִים וְאִם לֹא נִתְכַּוֵּן בַּתְּחִלָּה אֶלָּא לִתְמוּרַת עוֹלָה וְחָזַר וְאָמַר תְּמוּרַת שְׁלָמִים אַף עַל פִּי שֶׁחָזַר בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֵין תּוֹפְשִׂין אֶלָּא לָשׁוֹן רִאשׁוֹן וַהֲרֵי הִיא תְּמוּרַת עוֹלָה בִּלְבַד:

פרק ג

א כֵּיצַד דִּין הַתְּמוּרוֹת לְקֻרְבָּ. תְּמוּרַת הָעוֹלָה תִּקָּרֵב עוֹלָה וְאִם הָיְתָה תְּמוּרָתָהּ נִקְבָּה אוֹ בַּעֲלַת מוּם תִּרְעֶה הַנִּקְבָּה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְתִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ עוֹלָה. תְּמוּרַת הַחַטָּאת תָּמוּת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. תְּמוּרַת הָאָשָׁם תִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְיִפָּלוּ דָּמֶיהָ לִנְדָבָה. תְּמוּרַת הַשְּׁלָמִים כִּשְׁלָמִים לְכָל דָּבָר טְעוּנָה סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק. תְּמוּרַת הַתּוֹדָה כְּתוֹדָה אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין. תְּמוּרַת הַפֶּסַח אִם הֵמִיר בָּהּ קֹדֶם חֲצוֹת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר אֵין תְּמוּרָתוֹ קְרֵבָה אֶלָּא תִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְיָבִיא בְּדָמֶיהָ שְׁלָמִים וְאִם הֵמִיר בָּהּ אַחַר חֲצוֹת הֲרֵי הַתְּמוּרָה עַצְמָהּ תִּקָּרֵב שְׁלָמִים. תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר אֵינָם קְרֵבִין לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (ויקרא כז כו) (ויקרא כז ל) "לַה' הוּא". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ הוּא קָרֵב וְאֵין תְּמוּרָתוֹ קְרֵבָה. וְדִין הַמַּעֲשֵׂר בִּבְכוֹר תְּמוּרָתָן תִּרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהּ מוּם וְתֵאָכֵל:

ב תְּמוּרַת הַבְּכוֹר לַכֹּהֲנִים וּתְמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר לַבְּעָלִים. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹדִין בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּפַּל בָּהֶן מוּם כָּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מִזְבֵּחַ כָּךְ אֵין פּוֹדִים תְּמוּרָתָן:

ג בְּהֵמָה שֶׁהִקְדִּישָׁהּ חֲצְיָהּ עוֹלָה וְחֲצְיָהּ שְׁלָמִים תְּמוּרָתָהּ כָּמוֹהָ. וְכֵן כָּל בֶּהֱמַת הֶקְדֵּשׁ שֶׁאִינָהּ קְרֵבָה מִפְּנֵי תְּחִלַּת הֶקְדֵּשָׁהּ חֲרֵי תְּמוּרָתָהּ כָּמוֹהָ. אָמַר חֲצִי בְּהֵמָה זוֹ תְּמוּרָה וְחֶצְיָהּ עוֹלָה חֲרֵי זוֹ תִּקָּרֵב עוֹלָה. חֶצְיָהּ עוֹלָה וְחֶצְיָהּ מַעֲשֵׂר תִּקָּרֵב עוֹלָה. חֶצְיָהּ תְּמוּרָה וְחֶצְיָהּ מַעֲשֵׂר חֲרֵי זוֹ סָפֵק וְאֵינָהּ קְרֵבָה:

ד הַמַּקְדִּישׁ בַּעֲלַת מוּם עוֹבֵר וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר תְּמִימָה וְאַחַר כָּךְ נוֹלַד בָּהּ מוּם קָבוּעַ וְנִפְדֵּית וְהֵמִיר בָּהּ אַחַר שֶׁנִּפְדֵּית. חֲרֵי זוֹ תְּמוּרָה וְאֵינָהּ קְרֵבָה וְאֵינָהּ נִפְדֵּית אֶלָּא מַנִּיחָהּ עַד שֶׁתָּמוּת. אֵינָהּ קְרֵבָה מִפְּנֵי שֶׁבָּאָה מִכֹּחַ קְדֻשָּׁה דְּחוּיָה וְאֵינָהּ נִפְדֵּית שֶׁאֵין בְּכֹחַ קְדֻשָּׁתָהּ לְתַפֹּשׂ פְּדְיוֹנָהּ:

ה כָּל הַתְּמוּרוֹת שֶׁהָיוּ בַּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין מִתְחַלָּתָן חֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ וְאֵינָן יוֹצְאִין לְחֻלִּין לְכָל דָּבָר כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מֻתָּרִין בְּגִזָּה וַעֲבוֹדָה אַחַר פִּדְיוֹנָן. שֶׁהַקְּדֻשָּׁה חָלָה בַּתְּמוּרָה עַל בַּעֲלַת מוּם קָבוּעַ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז י) "אוֹ רַע בְּטוֹב" וְרַע הָאָמוּר כָּאן הוּא בַּעַל מוּם וְכַיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקָרְבָּן וְאַף עַל פִּי כֵן כָּתוּב בּוֹ (ויקרא כז י) "יִהְיֶה קֹדֶשׁ":

ו עוֹלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בִּזְבָחִים וְהֵמִיר בְּאַחַת מִן הַתַּעֲרוֹבוֹת חֲרֵי זֶה מֵבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְאוֹמֵר אִם תְּמוּרַת עוֹלָה הִיא זוֹ חֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ שְׁלָמִים וְאִם תְּמוּרַת שְׁלָמִים הִיא זוֹ חֲרֵי בְּהֵמָה זוֹ עוֹלָה. וְנִמְצָא הַבְּהֵמָה שֶׁהֵבִיא עִם הַתְּמוּרָה כְּעוֹלָה וּשְׁלָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה. חָזַר וְהֵמִיר בְּאַחַת מִשְּׁתֵּיהֶן וְאֵין יָדוּעַ בְּאֵי זוֹ מֵהֶן הֵמִיר. מֵבִיא זֶבַח אַחֵר מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ. וְאוֹמֵר עַל הַתְּמוּרָה הַשְּׁנִיָּה. אִם תְּמוּרַת תְּמוּרָה הִיא זוֹ חֲרֵי זוֹ שֶׁהֵבִיא חֻלִּין. וְאִם תְּמוּרַת עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים הִיא חֲרֵי זֶה שֶׁהֵבִיא עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים. וַחֲרֵי זֶה שֶׁהֵבִיא עִם הַתְּמוּרָה הַשְּׁנִיָּה כְּזֶבַח וּתְמוּרָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ זֶה בָּזֶה. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ דִּין הַתַּעֲרוֹבוֹת בְּהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין:

ז שְׁלָמִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בִּבְכוֹר אוֹ בְּמַעֲשֵׂר וְהֵמִיר בְּאֶחָד מֵהֶן חֲרֵי זֶה לֹא יִקָּרֵב אֶלָּא יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיִפָּדֶה וְיֵאָכֵל כִּבְכוֹר אוֹ כְּמַעֲשֵׂר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

פרק ד

א כֵּיצַד דִּין וַלְדוֹת הַקֳּדָשִׁים. וְלַד שְׁלָמִים וּוְלַד תְּמוּרַת שְׁלָמִים חֲרֵי אֵלּוּ כִּשְׁלָמִים וְהֵן עַצְמָן כִּשְׁלָמִים לְכָל דָּבָר. וְכֵן וְלַד הַתּוֹדָה וּוְלַד תְּמוּרָתָהּ חֲרֵי אֵלּוּ יִקָּרְבוּ כְּתוֹדָה אֶלָּא שֶׁאֵינָן טְעוּנִין לֶחֶם שֶׁאֵין מְבִיאִין לֶחֶם אֶלָּא עִם הַתּוֹדָה עַצְמָהּ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז יב) "עַל זֶבַח הַתּוֹדָה" עָלָיו וְלֹא עַל וַלְדָּהּ וְלֹא עַל תְּמוּרָתָהּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בַּוַּלָּדוֹת עַצְמָן אֲבָל וַלְדֵי וַלְדוֹת אֵינָן קְרֵבִין. שֶׁמִּתּוֹךְ מַעֲשָׂיו נִכָּר שֶׁהוּא מַשְׁהֶה אוֹתָן לְגַדֵּל מֵהֶן עֲדָרִים עֲדָרִים וּלְפִיכָךְ קוֹנְסִין אוֹתוֹ וְלֹא יַקְרִיבֵם:

ב וְלַד הַחַטָּאת יָמוּת וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר וְלַד תְּמוּרָתָהּ:

ג הַשּׁוֹחֵט אֶת הַחַטָּאת וּמָצָא בָּהּ בֶּן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים חֲרֵי זוֹ נֶאֱכֶלֶת כִּבְשַׂר הַחַטָּאת. שֶׁוַּלְדֵי הַקֳּדָשִׁים בְּמִעֵי אִמָּן הֵם קְדוֹשִׁים:

ד וְלַד תְּמוּרַת הָאָשָׁם וּוְלַד וַלְדָּהּ עַד סוֹף הָעוֹלָם יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶם מוּם וְיִמָּכְרוּ וְיִפְּלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה. וְאִם יָלְדָה זָכָר אַחַר שֶׁהִקְרִיב אֲשָׁמוֹ הַוָּלָד עַצְמוֹ יִקָּרֵב עוֹלָה. הִפְרִישׁ נְקֵבָה לַאֲשָׁמוֹ וְיָלְדָה תְּרֵעָה הִיא וּבְנָהּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיִמָּכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵי שְׁנֵיהֶם אֲשָׁמוֹ. וְאִם כְּבָר הִקְרִיב אֲשָׁמוֹ יִפְּלוּ דְּמֵיהֶן לִנְדָבָה:

ה וְלַד תְּמוּרַת הָעוֹלָה וּוְלַד וַלְדָּהּ עַד סוֹף הָעוֹלָם חֲרֵי אֵלּוּ כְּעוֹלָה וְהֵן עַצְמָן יִקָּרְבוּ עוֹלָה. הִפְרִישׁ נְקֵבָה לְעוֹלָתוֹ וְיָלְדָה אַף עַל פִּי שֶׁיָּלְדָה זָכָר יִרְעֶה עַד שֶׁיִּפֹּל בּוֹ מוּם וְיָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. כְּבָר בֵּאַרְנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁאָנוּ אוֹמְרִין יִפְּלוּ לִנְדָבָה הוּא שֶׁיִּתֵּן הַמָּעוֹת בַּשּׁוּפָרוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁבֵּאַרְנוּ בִּשְׁקָלִים כַּמֶּה הֵם. וּבֵית דִּין מַקְרִיבִין בְּאוֹתָן הַמָּעוֹת עוֹלוֹת נְדָבָה וְנִסְכֵּיהֶם מִשֶּׁל צִבּוּר וְאֵינָן טְעוּנוֹת סְמִיכָה. אֲבָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר הוּא עַצְמוֹ יִקְרַב עוֹלָה אוֹ יָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. חֲרֵי זוֹ טְעוּנָה סְמִיכָה וּנְסָכֶיהָ מִשֶּׁלּוֹ:

ו וְלַד הַמַּעֲשֵׂר. [וּוְלַד] תְּמוּרַת הַמַּעֲשֵׂר. וְלַד תְּמוּרַת הַבְּכוֹר וּוְלָדֵי וַלְדוֹתֵיהֶן עַד סוֹף הָעוֹלָם. חֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִקָּרְבוּ אֶלָּא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיֵאָכְלוּ כִּבְכוֹר וּכְמַעֲשֵׂר שֶׁנָּפַל בָּהֶן מוּם. וַלְדוֹת תְּמוּרַת הַבְּכוֹר לְכֹהֵן. וַלְדוֹת מַעֲשֵׂר וּתְמוּרָתוֹ לִבְעָלָיו:

ז וְלַד תְּמוּרַת הַפֶּסַח כִּתְמוּרַת הַפֶּסַח. אִם הָיְתָה אִמּוֹ קְרֵבָה שְׁלָמִים וְלָדָהּ יִקָּרֵב שְׁלָמִים וְאִם הָיָה דִּינָהּ שֶׁתִּמָּכֵר וְיָבִיא בִּדְמֶיהָ שְׁלָמִים אַף וְלָדָהּ נִמְכָּר וְיָבִיא בִּדְמָיו שְׁלָמִים. הִפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ וְיָלְדָה. אוֹ שֶׁהִפְרִישָׁהּ מְעֻבֶּרֶת. הִיא וּוְלָדָהּ יִרְעוּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן פֶּסַח. וְאִם נִשְׁאֲרָה נְקֵבָה זוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח אוֹ שֶׁיָּלְדָה אַחַר הַפֶּסַח. תִּרְעֶה הִיא וּוְלָדָהּ עַד שֶׁיִּפֹּל בָּהֶן מוּם וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן שְׁלָמִים:

ח וַלְדוֹת הַקֳּדָשִׁים שֶׁיָּצְאוּ דֶּרֶךְ דֹּפֶן. אוֹ שֶׁיָּלְדוּ טֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס וְכִלְאַיִם וּטְרֵפָה. חֲרֵי אֵלּוּ יִפָּדוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶן קָרְבָּן הָרָאוּי לְהָבִיא בִּדְמֵי וָלָד שֶׁל זוֹ:

ט וְלַד בַּעֲלַת מוּם חֲרִי הוּא כִּוְלַד הַתְּמִימָה לְכָל דָּבָר וְיִקָּרֵב כָּרָאוּי לוֹ׃

י קָדָשִׁים שֶׁהִפְּילוּ נֶפֶל אוֹ שֶׁלָּקָה יִקָּבְרוּ וַחֲרִי הֵם אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה׃

יא הַמְשַׁנֶּה אֶת הַקָּדָשִׁים מְקֻדָּשָׁה לְקֻדָּשָׁה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר בִּבְכוֹר (ויקרא כז כו) ״לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ״ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂנּוּ עוֹלָה אוֹ שְׁלָמִים. וְהוּא הַדִּין לִשְׁאָר הַקָּדָשִׁים שֶׁאֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִקֻּדָּשָׁה לְקֻדָּשָׁה אֶחָד קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ וְאֶחָד קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת. כֵּיצַד. אִם הִקְדִּישׁ לְבֶדֶק הַהֵיכָל לֹא יַשְׁנֶּה לְבֶדֶק הַמִּזְבֵּחַ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְאֵין לוֹקִין עַל לָאו זֶה׃

יב כֵּיצַד מַעֲרִימִין עַל הַבְּכוֹר לְהַקְדִּישׁוֹ לְמִזְבֵּחַ הֶקְדֵּשׁ אַחֵר. מַקְדִּישׁוֹ בַּבֶּטֶן קֹדֶם שֶׁיִּוָּלֵד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז כו) ״אֲשֶׁר יְבֻכַּר לַה׳״ (ויקרא כז כו) ״לֹא יַקְדִּישׁ אִישׁ אוֹתוֹ״. מְשֶׁיְּבֻכַּר אִי אַתָּה מַקְדִּישׁוֹ בַּבֶּטֶן. לְפִיכָךְ יֵשׁ לוֹ לוֹמַר מַה שֶּׁבְּמֵעֶיהָ שֶׁל מְבֻכֶּרֶת זוֹ אִם הוּא זָכָר חֲרִי זוֹ עוֹלָה. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר זִבְחֵי שְׁלָמִים שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַפְקִיעַ אוֹתוֹ מִקֻּדָּשָׁתוֹ כְּדֵי לְהָנוֹת בּוֹ. וְאִם אָמַר עִם יְצִיאַת רֹב רֹאשׁוֹ יִהְיֶה עוֹלָה חֲרִי זֶה בְּכוֹר וְאֵינוֹ עוֹלָה׃

יג וְאֵין מַעֲרִימִין עַל בֶּהֱמַת הֶקְדֵּשׁ לְהַקְדִּישׁ עֻבָּרָהּ קֻדָּשָׁה אַחֶרֶת אֶלָּא חֲרִי הוּא כְּקֻדַּשַּׁת אִמּוֹ. שְׁוֹלְדוֹת הַקָּדָשִׁים מִפְּנֵי אִמָּם הֵם קְדוֹשִׁים כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וַחֲרִי כָּל עֻבָּר מֵהֶן כְּקֻדַּשַּׁת אִמּוֹ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁנּוֹתוֹ בַּבֶּטֶן כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה בִּבְכוֹר שֶׁהַבְּכוֹר בִּיצִיאָתוֹ הוּא שֶׁמִּתְקַדֵּשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁכָּל חֻקֵּי הַתּוֹרָה גְּזֵרוֹת הֵם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּסוֹף מְעִילָה. רָאוּי לְהִתְבּוֹנֵן בָּהֶן וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה יָכוֹל לִתֵּן לוֹ טַעַם תֵּן לוֹ טַעַם. חֲרֵי אָמְרוּ חֲכָמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה הֵבִין רֹב הַטְּעָמִים שֶׁל כָּל חֻקֵּי הַתּוֹרָה. יִרְאֶה לִי שֶׁזֶּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (ויקרא כז י) (ויקרא כז ל) ״וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ״. כָּעִנְיָן שֶׁאָמַר (ויקרא כז טו) ״וְאִם הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו״. יָרְדָה תּוֹרָה לְסוֹף מַחֲשֶׁבֶת הָאָדָם וּקְצָת יְצִרוֹ הָרַע. שֶׁטָּבַע שֶׁל אָדָם נוֹטֶה לְהַרְבּוֹת קִנְיָנוֹ וְלָחוּס עַל מָמוֹנוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁנָּדַר וְהִקְדִּישׁ אֶפְשָׁר שֶׁחָזַר בּוֹ וְנִחַם וְיִפְדֶּה בְּפָחוֹת מִשָּׁוְיוֹ אָמְרָה תּוֹרָה אִם פָּדֹה לְעַצְמוֹ יוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְכֵן אִם הִקְדִּישׁ בְּהֵמָה קְדֻשַּׁת הַגּוּף שֶׁמָּא יַחְזֹר בּוֹ וְכֵינָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְדּוֹתָהּ יַחֲלִיפֶנָּה בִּפְחוֹתָה מִמֶּנָּה. וְאִם תִּתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְהַחֲלִיף הָרַע בְּיָפֶה יַחֲלִיף הַיָּפֶה בְּרַע וְיֹאמַר טוֹב הוּא. לְפִיכָךְ סָתַם הַכָּתוּב בְּפָנָיו שֶׁלֹּא יַחֲלִיף. וּקְנָסוֹ אִם הֶחֱלִיף וְאָמַר וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ. וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים כְּדֵי לָכֹף אֶת יִצְרוֹ וּלְתַקֵּן דֵּעוֹתָיו. וְרֹב דִּינֵי הַתּוֹרָה אֵינָן אֶלָּא עֵצוֹת מֵרָחוֹק מִגְּדוֹל הָעֵצָה לְתַקֵּן הַדֵּעוֹת וּלְיַשֵּׁר כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (משלי כב כ) ״הֲלֹא כְתַבְתִּי לְךָ שָׁלִשִׁים בְּמֹעֲצוֹת וָדָעַת״. לְהוֹדִיעֲךָ קְשְׁטְ אִמְרֵי אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת לְשֹׁלְחֶיךָ׃